

Autoreferat

Arkadiusz Indraszczyk

adiunkt

Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

1. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Studia magisterskie, kierunek historia, ukończyłem na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w 1999 r. obroniłem pracę magisterską napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Tomasza Jasińskiego.

W 2004 r. obroniłem na Wydziale Humanistycznym Akademii Podlaskiej w Siedlcach (obecnie: Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach) dysertację doktorską pt. *Adam Bień 1899-1998. Działalność społeczna i polityczna* i uzyskałem stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie historii. Praca ta pod tym samym tytułem została opublikowana w 2005 r. nakładem Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego.

W 1999 r. rozpocząłem pracę w Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie, w Dziale Naukowo-Oświatowym. Od 2013 r. pełnię stanowisko kierownika Instytutu Ruchu Ludowego w tymże Muzeum. Do moich obowiązków należy organizacja i koordynacja działalności naukowej i popularyzatorskiej Muzeum oraz współpracy z innymi instytucjami naukowymi. W ramach tych prac zajmuję się badaniem działalności ruchów i partii chłopskich w Polsce i na świecie. Od 2002 r. jestem także sekretarzem redakcji „Rocznika Historycznego Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego”

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych podjąłem pracę także w Instytucie Nauk Społecznych Akademii Podlaskiej w Siedlcach (obecnie Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach) na stanowisku adiunkta, na którym pracuję od października 2004 r. do chwili obecnej. Aktualnie pełnię funkcję kierownika Pracowni studiów nad zagrożeniami w Zakładzie Teorii Bezpieczeństwa. Jako nauczyciel akademicki prowadziłem zajęcia na kierunkach politologia, bezpieczeństwo narodowe i stosunki międzynarodowe (te ostatnie w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych) w formie wykładów, ćwiczeń i konwersatoriów. Powierzane mi były przedmioty z zakresu metodologii badań społecznych, ruchów społecznych, historii Polski i historii świata, myśli politycznej, współczesnych stosunków

międzynarodowych, historii bezpieczeństwa, współczesnych systemów politycznych, polityki zagranicznej i obrony Unii Europejskiej, polityki zagranicznej RP, misji stabilizacyjnych.

Byłem promotorem 11 prac licencjackich i 1 pracy magisterskiej. Byłem także recenzentem kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich. W latach 2005-2013 byłem opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Politologów. Wielokrotnie prowadziłem prace organizacyjne jako opiekun roku (aktualnie także), byłem członkiem kilkudziesięciu komisji dyplomowych i magisterskich. Aktualnie pracuję w Zespole ds. nadania uprawnień habilitacyjnych oraz Zespole ds. utworzenia nowego kierunku studiów. Od 2012 r. jestem członkiem Rady Wydziału Humanistycznego UPH w Siedlcach.

2. Wskazanie i omówienie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595 ze zm.)

W styczniu 2014 r. opublikowałem pracę pt. *Polski ruch ludowy wobec integracji europejskiej*, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Praca ta jest wynikiem moich zainteresowań badawczych – badania działalności i myśli polskiego ruchu ludowego, a także historii, teraźniejszości i przyszłości integracji europejskiej.

W moim przekonaniu realizowany w praktyce od przełomu lat 40. i 50. XX wieku proces jednoczenia starego kontynentu, którego efektem jest obecna Unia Europejska, razem z dorobkiem prawnym chroniącym bezpieczeństwo i godność człowieka, są największymi osiągnięciami cywilizacji europejskiej. Integracja europejska jest od upadku komunizmu w Europie jednym z najważniejszych obszarów polityki państw europejskich. Stąd moje zainteresowanie poznania postaw polskich ludowców wobec integracji, tak współcześnie, jak i w przeszłości.

Wskazywana, jako główne osiągnięcie, praca nie jest jedyną publikacją, jaką poświęciłem temu problemowi. Wcześniej napisałem kilka artykułów na ten temat, w których analizowałem myśl programową polskich partii ludowych do 1939 r. (*Idee integracji europejskiej w programach polskich partii ludowych do 1939 r.*, „Rocznik Nauk Politycznych” nr 9, 2006, s. 303-314), myśl programową Polskiego Stronnictwa Ludowego od 1991 r. (*Polskie Stronnictwo Ludowe wobec integracji europejskiej w świetle dokumentów programowych (1991-2000)*, [w:] *Przeobrażenia systemowe w państwach Europy Środkowej i Wschodniej. Stan aktualny i perspektywy*, pod redakcją Zenona Trejnisa i Beaty Jodełki,

Wydawnictwo Akademii Podlaskiej (dziś Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach) 2004, s. 97-105), myśl Stanisława Mikołajczyka – jednego z przywódców ruchu ludowego, prezesa Polskiego Stronnictwa Ludowego i Międzynarodowej Unii Chłopskiej – w zakresie jednoczenia Europy (*Rola Europy zjednoczonej w myśli politycznej Stanisława Mikołajczyka*, [w:] *„Nie traćcie wiary w lepszą przyszłość”. Myśl i działalność polityczna Stanisława Mikołajczyka*, po red. Janusza Gmitruka, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, 2007, s. 177-202), postawę ludowców przebywających na stałe w państwach Europy Zachodniej, ślących do Polski swe uwagi wobec integracji (*Listy otwarte ludowców z emigracji do Polski z lat 1990-2007*, „Myśl Ludowa” nr 4/2012, s. 133-183).

Oprócz badania myśli politycznej partii i polityków ludowych w tym zakresie, opublikowałem także trzy artykuły, w których sporządziłem krótką analizę współczesnego stanu integracji oraz wskazałem potrzebne i możliwe wg. mojej oceny kierunki rozwoju (*Spółczesność Unii Europejskiej, nadzieje, zagrożenia i kierunki rozwoju*, [w:] *Wojsko i kultura w dziejach Polski i Europy*. Księga jubileuszowa profesora Piotra Matusaka w 65. rocznicę urodzin, praca zbiorowa pod red. Rafała Dmowskiego, Janusza Gmitruka, Grażyny Korneć, Wojciecha Włodarkiewicza, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Instytut Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach, Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne, 2006, s. 705-716; *Aksjomaty integracji europejskiej – spojrzenie historyczne i próba wskazania na przyszłość*, [w:] *W poszukiwaniu Prawdy, Dobra i Piękna*, pod red. R.T. Ptaszka i J. Dębowskiego, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej (dziś Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach), 2007, s. 88-104; *Tożsamość europejska – zagrożenia i szanse dla tożsamości narodowej i rozwoju regionu*, „Rocznik Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie” nr 3/2007, s. 279-291).

Wskazywana praca habilitacyjna stanowi, w moim przekonaniu, podsumowanie moich badań nad postawą polskiego ruchu ludowego wobec integracji europejskiej, a także innych, nielicznie podejmowanych prac w tym zakresie. Przystępując do pracy, skonstruowano kilka hipotez badawczych. Po pierwsze założono, że skoro problematyka integracji europejskiej występuje w polskiej myśli politycznej, to jest ona również obecna w myśli politycznej polskiego ruchu ludowego oraz że funkcjonowała w całym okresie działalności tegoż ruchu. Potwierdzenie lub obalenie tej hipotezy stanowi pierwsze zadanie pracy. Po drugie przyjęto, iż polityczny ruch ludowy wysuwał własne, oryginalne koncepcje integracji europejskiej. Po trzecie założono, że wypracowane przez interesujący nas ruch propozycje integracyjne odnoszą się tak do całości Europy, jak również tylko do jej części. Po czwarte, że polscy ludowcy dostrzegali i znali projekty integracyjne tworzone przez inne podmioty, europejskie i

polskie. Postawienie tej hipotezy wymusiło kolejny problem badawczy, polegający na sprawdzeniu, czy były one odrzucane, czy też przyjmowane bezkrytycznie lub warunkowo.

Ujęcie problematyki postaw ruchu ludowego wobec integracji europejskiej w perspektywie historycznej spowodowało przyjęcie kolejnego problemu badawczego, polegającego na analizie relacji między utratą i odzyskiwaniem niepodległości przez państwo polskie z natężeniem występowania zagadnienia integracji europejskiej w myśli i działaniu ludowców. Jako wstępny wniosek założono, że pozbawienie niepodległości sprzyjało rozwojowi i natężeniu myśli integracyjnej w ruchu ludowym, natomiast odzyskanie państwowości polskiej zmniejszało atrakcyjność idei jednoczenia państw europejskich.

Podstawową bazę źródłową pracy stanowią archiwalia i dokumenty wytworzone przez partie i organizacje polityczne polskiego ruchu ludowego, prasa partyjna oraz spuścizna, dorobek publicystyczny i naukowy działaczy ludowych. W celu dotarcia do tych źródeł, dokonane zostały kwerendy w wielu archiwach. Z najważniejszych należy wymienić Archiwum Zakładu Historii Ruchu Ludowego, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Archiwum Akt Nowych, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Instytut i Muzeum gen. Władysława Sikorskiego w Londynie. Kwerendy przeprowadzone zostały także w Polskim Ośrodku Społeczno-Kulturalnym w Londynie, Instytucie Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku, Londyńskiej Szkole Nauk Politycznych i Ekonomicznych, Królewskim Instytucie Spraw Międzynarodowych w Londynie, Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie.

Przedstawiając wyniki badań zastosowano narrację opartą na układzie chronologiczno-problemowym. Zasadniczym powodem takiego ujęcia było to, że w czasie trwającej nieprzerwanie ponad 117-letniej działalności politycznego ruchu ludowego w Polsce i Europie miały miejsce istotne wydarzenia (dwie wojny światowe, przejęcie władzy w Polsce przez komunistów, upadek komunizmu w Europie), w wyniku których dokonywały się zmiany polityczne tak o charakterze międzynarodowym jak i narodowym. Miały wpływ na postawy i myśl społeczno-polityczną ruchu ludowego. Z tego też względu konstrukcja pracy musi uwzględniać periodyzację najnowszych dziejów Europy, ale także periodyzację i podziały, jakie dokonywały się w tym czasie w ruchu ludowym. Powoduje to, że praca musi składać się z rozdziałów zamkniętych cezurami chronologicznymi, które różną się między sobą objętością. A to z kolei wynika z faktu, iż w różnych okresach dziejów Europy i Polski problematyka integracyjna występowała z niejednakowym natężeniem w myśli politycznej tak polskich ludowców, jak i ogólnie polskich i europejskich polityków. Zdecydowano się

jednak na taką konstrukcję opracowania, ponieważ właśnie wydarzenia historyczne miały istotny wpływ na rozwój myśli integracyjnej.

W poszczególnych rozdziałach poruszana została więc problematyka integracyjna występująca w myśli i działaniach polskiego ruchu ludowego w poszczególnych okresach dziejów najnowszej historii Polski i Europy.

Pewnym problemem w konstruowaniu tekstu opracowania była zbieżność poglądów i projektów integracyjnych w niektórych okresach, przede wszystkim w latach II wojny światowej i w epoce tzw. zimnej wojny. W sprawie jednoczenia Europy wypowiadały się wówczas niemal wszystkie środowiska ruchu ludowego w Polsce i na emigracji. Dlatego – częściowo odstępując od narracji chronologicznej – zdecydowano się na rozdzielenie i opisywanie dorobku integracyjnego wszystkich ugrupowań ludowych i organizacji, w których działali ludowcy, dzięki czemu udało się pokazać szeroki wachlarz myśli ludowej oraz jej zasadniczą zbieżność w wielu elementach, niezależnie od innych różnic, występujących pomiędzy poszczególnymi ugrupowaniami ludowymi.

W rozdziale pierwszym zostały zaprezentowane myśli integracyjne polityków i działaczy oraz organizacji polskich, do których ideologii odwoływali się późniejsi polscy ludowcy. Pozwoliło to na ukazanie zbieżności myśli integracyjnej ludowców z ogólnopolskim trendem w omawianej problematyce. Ponadto w rozdziale tym przedstawiono myśl integracyjną ludowców doby rozbiorów, w szczególności postawy wobec planów federalizacji Austro-Węgier, projekt integracji Europy oraz postawy wobec koncepcji panslawistycznych i niemieckiej Mitteleuropy.

W rozdziale drugim zanalizowano myśl integracyjną w dobie międzywojnia, czyli lat 1918-1939. Wyróżniono w nim koncepcje nawiązujące do „światłej” historii Rzeczypospolitej Obojga Narodów, związku państw wyrosłych na gruzach imperium carskiej Rosji, postawę wobec panslawizmu. Opisano także koncepcję Stanów Zjednoczonych Europy autorstwa Jana Dąbskiego, postawę wobec podobnej idei i projektów Aristida Brianda. Trzecią grupą dość wyraźnie rysującą się myśli integracyjnej ludowców były koncepcje wokół tzw. trójkąta ABC, czyli tworzenia związku lub bloku państw opartych o morza Adriatyckie, Bałtyckie i Czarne. W tej części zaprezentowano także myśl integracyjną lansowaną w Międzynarodowym Biurze Agrarnym, ponieważ należało do niego PSL „Piast” i Stronnictwo Ludowe. Odrębnie zaprezentowano myśl i postawę wobec integracji polityków ludowych, Jerzego Kuncewicza i Stanisława Thugutta, bowiem ich pomysły zdecydowanie wykraczały poza kanon przyjmowany w dokumentach programowych stronnictw, w których działali.

W trzecim rozdziale opisana została postawa ludowców wobec integracji europejskiej w czasie II wojny światowej. Tę część pracy podzielono na podrozdziały poświęcone projektom i postawom prezentowanym na emigracji oraz w okupowanym kraju. W szczególności zanalizowano postawy ludowców wobec planów federalizacji Europy Środkowo-Wschodniej na bazie związku polsko-czechosłowackiego. Przedstawiono także udział ludowców w międzynarodowych grupach, zajmujących się problemem integracji europejskiej. Odrębnie opisano także koncepcje Jerzego Kuncewicza i innych ludowców, które podobnie jak to miało miejsce w okresie do 1939 r., zdecydowanie wykraczały poza myśl prezentowaną przez ludowców w programach lub na forum władz polskich. Przedstawiając z kolei ludową myśl w konspiracji, podzielono ją na koncepcje rodzące się w Centralnym Kierownictwie Ruchu Ludowego i Stronnictwie Ludowym „Roch” oraz projekty i postawy innych konspiracyjnych organizacji ludowych.

Cezury czwartego rozdziału wyznaczone zostały przez tzw. epokę zimnej wojny, czyli okres utrzymywania się dwubiegunowego podziału świata. Wewnętrzny podział rozdziału podyktowany został rozbiem ruchu ludowego na krajowy i emigracyjny. Zdecydowanie większą objętość zajmują rozważania opisujące myśl integracyjną stronnictw na emigracji i udziału emigracyjnych ludowców w organizacjach prointegracyjnych. Mniej miejsca poświęcono krajowemu ruchowi, bowiem myśl integracyjna jako taka w ogóle w nim nie występowała. Spowodowane to było sytuacją polityczną w Europie i Polsce. Przedstawiono natomiast myśl krajowych ludowców o pokoju, prezentowaną w dokumentach programowych i na międzynarodowych spotkaniach oraz konferencjach partii ludowych, chłopskich i pokrewnych.

W rozdziale piątym zajęto się myślą integracyjną współczesnego ruchu ludowego w Polsce. Z uwagi na fakt, iż bardzo szybko w III RP nastąpiło zjednoczenie polityczne ruchu ludowego i wykształciło się jedno PSL, w tym rozdziale analizowano głównie myśl tego stronnictwa. Kryteriami podziału tej części pracy były: postawa wobec idei wstąpienia Polski do UE, określenie warunków wstąpienia, rola i zadania Polski w UE, kształt Unii, działalność posłów ludowych w Parlamencie Europejskim. W rozdziale tym zdecydowano się także na przedstawienie postawy wobec integracji innych partii, które powstały w wyniku secesji w PSL lub odwoływały się do tradycji polskiego ruchu ludowego, uważając się za jego kontynuację. Były to Partia Ludowo-Demokratyczna i Stronnictwo „Piaś”.

W zakończeniu przedstawiono myśli i postawy ludowców na tle polskiej i europejskiej myśli integracyjnej oraz podsumowanie wyników podjętych przez autora badań. Wskazano także dalsze perspektywy i potrzebę kontynuacji badań.

Prace badawcze przeprowadzono w oparciu o kilka metod, mających zastosowanie w dziedzinie nauk o polityce oraz nauk historycznych. Największe zastosowanie, wynikające z charakteru materiałów historycznych, będących reminiscencją myśli, a więc różnego typu źródeł pisanych, miała analiza ich treści. Po wyodrębnieniu w archiwaliach partyjnych, prasie, pismach polityków ludowych materiału badawczego przystąpiono do analizy jakościowej, dzięki której zinterpretowano myśl integracyjną polskiego ruchu ludowego. Analiza ilościowa pozwoliła na poznanie stosunku partii ludowych, polityków do badanego problemu. Liczba odniesień do integracji na tle pozostałych problemów natury politycznej pozwoliła na skonstatowanie ważności integracji w całej myśli politycznej ruchu ludowego. W pracy zastosowano również metodę systemową – przy badaniu konkretnych projektów integracyjnych proponowanych przez partie lub polityków ludowych. Nieodzowną okazała się również metoda porównawcza, za pomocą której można było dokonać oceny myśli integracyjnej polskiego ruchu ludowego na tle polskiej i europejskiej myśli integracyjnej.

W wyniku przeprowadzonych prac stwierdzono, że problematyka integracji europejskiej była obecna w myśli politycznej polskiego ruchu ludowego przez cały okres jego działalności. Dopiero jednak w latach II wojny światowej stała się jednym z głównych kierunków rozwijanej myśli i działalności (za wyjątkiem Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego działającego w Polsce Ludowej).

Koncepcje i projekty integracji wysuwane przez polskich ludowców w większości przypadków ograniczały się do integrowania przede wszystkim regionu Europy Środkowej, obszaru położonego pomiędzy Niemcami a Rosją/ZSRR. Proponowano kilka konfiguracji zjednoczeniowych. Tylko kilka propozycji wykraczało poza te ramy – projekt Związku Młodej Polski Ludowej z początku wieku, pomysł Jana Dąbskiego – Stanów Zjednoczonych Europy, koncepcje Jerzego Kuncewicza z lat 30. i 40., koncepcje ludowców na emigracji po 1945 r.

Propozycje wysuwane przez polskich ludowców były oryginalne. Od innych odróżniały się przede wszystkim ujęciem w nich roli chłopów i oparciem rozwiązań gospodarczych o agraryzm i spółdzielczość. Trzeba jednak zaznaczyć, że tylko kilka zostało głębiej opracowanych, wykraczających poza sferę normatywną. Były to pomysły Bolesława Wysłoucha, wspomniane koncepcje Jerzego Kuncewicza.

Zaobserwowano też, że o ile do 1989 r. polscy ludowcy wysuwali własne koncepcje integracji europejskiej, mniej lub bardziej zbieżne z innymi, o tyle po 1989 r. ludowcy szybko zaakceptowali rozwój Wspólnot Europejskich/Unii Europejskiej jako jedyny możliwy kierunek. Nie wysunięto żadnych alternatywnych koncepcji, co tłumaczono pragmatyzmem

działania (inne koncepcje nie miałyby szans realizacji przy tak zaawansowanym projekcie jakim stała się Unia Europejska) a ograniczono się do ustosunkowywania się do zachodzących przemian w UE, i oczywiście walki o polskie interesy, tak jak je pojmowano.

Jak zaznaczono w zakończeniu pracy, nie może ona stanowić zakończenia badań nad podjętą problematyką, z tej uwagi, że proces integracji Europy nie został jeszcze zakończony i jednocześnie także polityczny polski ruch ludowy funkcjonuje nadal.

3. Omówienie pozostałych zainteresowań naukowo-badawczych

Zajmuję się badaniem działalności ruchów, partii i innych organizacji chłopskich w Polsce i na świecie. Działalność naukową rozpocząłem z chwilą podjęcia pracy w Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w 1999 r. Przez kolejnych kilka lat podmiotem moich zainteresowań naukowych był polski ruch ludowy – dokładniej jego organizacje społeczne i polityczne. Do szczególnych moich zainteresowań należało Polskie Stronnictwo Ludowe na emigracji, co związane było z tym, iż był to obszar dotychczas mało zbadany. Wynikami tych badań były przedstawiane przeze mnie referaty na konferencjach naukowych, dysertacja doktorska, obroniona w 2004 r. oraz inne publikacje w czasopismach i pracach zbiorowych.

Po rozpoczęciu pracy w Instytucie Nauk Społecznych Akademii Podlaskiej (obecnie: Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach) moje zainteresowania badawcze uległy znacznemu rozszerzeniu. Moja uwaga zwróciła się bardziej ku badaniom współczesnych partii ludowych w Polsce, a także ku badaniom partii i organizacji chłopskich z innych państw, zarówno działających w przeszłości jak i współcześnie.

Na tym polu do swoich osiągnięć naukowo-badawczych zaliczam:

– Zbadanie i opisanie podejmowanej w dwudziestym wieku współpracy partii chłopskich z państw Europy Środkowo-Wschodniej. Realizowana ona była poprzez: działalność Międzynarodowego Biura Agrarnego w Pradze w latach 1921-1939; współpracę polityków chłopskich w czasie II wojny światowej; działalność Międzynarodowej Unii Chłopskiej – organizacji zrzeszającej emigracyjne partie chłopskie, działającej w latach 1947-1989/91; współpracę podejmowaną przez partie i organizacje chłopskie i ludowe w państwach socjalistycznych, realizowaną głównie w formie odbywania wspólnych konferencji. Efektem prac w tym zakresie było opublikowanie następujących pozycji: *Międzynarodowe Biuro Agrarne – realizacja idei współpracy partii chłopskich (1918-1939)*, [w:] *Dzieje partii i stronnictw chłopskich w Europie*, T. 1, *Narodziny i rozwój*, kom. red., Akademia

Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Puławach, 2007, s. 43-59; *Zielona Międzynarodówka. Współpraca partii chłopskich z państw Europy Środkowej i Wschodniej*, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, 2008, ss. 200; *Międzynarodowa Unia Chłopska*, [w:] *Dzieje partii i stronnictw chłopskich w Europie*, T. 2, *W podzielonej Europie*, kom. red., Akademia Humanistyczna im. Gieysztora w Puławach, 2007, s. 29-52; *Oblicza chłopskich międzynarodówek – o międzynarodowej współpracy partii chłopskich*, „Rocznik Nauk Politycznych” nr 12, 2009, s. 25-45; *Partie chłopskie na emigracji 1945-1989/91 – cele, warunki, płaszczyzny i metody działania*, [w:] *Chłopskie partie polityczne z Europy Środkowo-Wschodniej na emigracji 1945-1989*, pod red. Arkadiusza Indraszczyka, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, 2009, s. 13-41; *Polscy ludowcy w strukturach emigracji politycznej z Europy Środkowej i Wschodniej*, w: *Represje wobec wsi i ruchu ludowego*, t. 4, *Między apologią a negacją*, pod red. nauk. Janusza Gmitruka, Ewy Leniart, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Rzeszowie, 2010, s. 217-238; *The Cooperation of Peasant Parties from Central and Eastern Europe in Exile after 1945*, [w:] *East Central Europe in Exile*, Vol. 2: *Transatlantic Identities*, ed. Anna Mazurkiewicz, Cambridge Scholars Publishing 2013, s. 196-229.

– Badanie działalności współczesnych partii i organizacji chłopskich w Polsce i na świecie. Apogeum znaczenia politycznego partii chłopskich w Europie przypadało na I połowę XX wieku. W kolejnych dziesięcioleciach, partie chłopskie w większości krajów ulegały przekształceniu w partie centrowe, ludowe, co było wynikiem zmian demograficznych, socjograficznych i gospodarczych. Tak było w państwach skandynawskich, w Austrii, we Francji, w Hiszpanii, we Włoszech, w Finlandii. W niektórych państwach, jak Polska, Bułgaria, zachowały się duże partie chłopskie, ale podporządkowane zostały politycznie partiom komunistycznym. Ale także i w tych krajach, po uzyskaniu wolności i upadku komunizmu, w wyniku transformacji politycznej i gospodarczej, partie chłopskie ustąpiły miejsca nowym formułom partii i ruchów demokratycznych i obywatelskich, budowanych nie na bazie klasowej, zawodowej, ale ogólnospołecznej. Nie oznaczało to jednak końca partii chłopskich lub ludowych o rodowodzie chłopskim. Funkcjonują one nadal, choć posiadają znacznie mniejsze znaczenie. W zasadzie tylko w kilku państwach zachowują wpływ na politykę, poprzez udział w samorządzie terytorialnym, parlamentach oraz współtworząc rządy. Tak jest w Polsce (Polskie Stronnictwo Ludowe), Chorwacji (Chorwacka Partia Chłopska). Do niedawna było tak jeszcze w Rosji i na Ukrainie, ale tam partie chłopskie uległy marginalizacji. W innych państwach, jak np. w Bułgarii, partie

chłopskie uległy wysokiej pluralizacji organizacyjnej i w efekcie marginalizacji politycznej. W Rumunii, na Litwie, Łotwie, historyczne partie chłopskie szybko dokonały fuzji z innymi partiami o charakterze chrześcijańskim i demokratycznym, formalnie zachowując swą odrębność, *de facto* jednak stając się częścią nowych partii.

Obserwując spadek znaczenia partii chłopskich w Europie, jednocześnie obserwujemy wzrost znaczenia rolniczych organizacji zawodowych i gospodarczych w Europie oraz wzrost znaczenia ruchów chłopskich na świecie, szczególnie w regionach o dużym udziale gospodarki rolniczej: Ameryka Środkowa i Ameryka Południowa, Afryka, Azja Południowa i Południowo-Wschodnia.

Wyniki swoich prac w tym zakresie przedstawiałem na konferencjach oraz w publikacjach w czasopiśmie i pracach zbiorowych. Chciałbym zaznaczyć, że byłem współinicjatorem i organizatorem cyklu konferencji poświęconych współczesnym partiom i ruchom chłopskim i ludowym. Pierwsza odbyła się w 2009 r., a kolejne w latach 2011, 2012, 2013. Pierwsze trzy zorganizowane zostały we współpracy Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego i Wydziału Nauk Humanistycznych SGGW w Warszawie. Ostatnia w znacznie szerszym gronie odbyła się w Kielcach. Celem konferencji było pobudzenie środowiska naukowego do badań nad działalnością współczesnych ruchów i partii chłopskich i ludowych w Polsce i na świecie. Pomimo bowiem spadku znaczenia politycznego, organizacje te nadal występują reprezentując duże społeczności i czasami odgrywając większą rolę w polityce. W swoich pracach koncentrowałem się na problemach tematycznych, jak np. postulowana wielkość gospodarstwa, jak też i ogólnych opisach działań partii i organizacji. Efektem były następujące publikacje: „*Historyczne partie agrarne z państw Europy Środkowej (Bułgaria, Polska, Rumunia, Słowacja) w eurowyborach 2009 roku*”, „*Społeczeństwo i polityka. Pismo edukacyjne*”, nr 4/2009, s. 99-118; *La Via Campesina – współczesna międzynarodówka chłopska, jako reakcja na zagrożenia niesione przez procesy globalizacyjne*, „*Myśl Ludowa*” nr 2, 2010, s. 21-36; *Partie chłopskie w wybranych państwach Europy Środkowej i Wschodniej (Chorwacja, Czechy, Łotwa, Rumunia, Słowacja, Węgry)*, w: *Partie chłopskie i ludowe w Polsce oraz Europie Środkowo-Wschodniej (1989-2009)*, pod red. Janusza Gmitruka, Arkadiusza Indraszczyka, Stanisława Stępki, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Wydział Nauk Humanistycznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, 2010, s. 265-297; *Instytucjonalne reprezentacje chłopów we współczesnej Europie*, [w:] *Wieś i ruch ludowy w Polsce i Europie*, t. 2, *Idee, organizacje, środowisko*, red. nauk. Franciszek Kampka, Stanisław Stępka, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Wydział Nauk Humanistycznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie,

2012, s. 185-202; *Model gospodarstwa według współczesnych ruchów i organizacji chłopskich w Europie*, [w:] *Partie i ruchy chłopskie i ludowe w Europie i na świecie wobec problemów współczesności. Ziemia, rolnictwo, bezpieczeństwo*, pod red. Janusza Gmitruka, Arkadiusza Indraszczyka, Stanisława Stępki, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Wydział Nauk Humanistycznych SGGW w Warszawie, 2012, s. 167-181; *Współczesne ruchy chłopskie. Charakterystyka na przykładzie wybranych ruchów*, [w:] *Oblicza ruchów chłopskich i agrarnych*, pod red. Arkadiusza Indraszczyka, Adama Wielomskiego, 2012, s. 169-186.

Wymienione wyżej obszary badawcze należą do moich głównych zainteresowań. Łączą się one w mojej ocenie w jeden obszar badania ruchów, partii i organizacji chłopskich. Oprócz tego zajmuję się także, choć w znacznie mniejszym zakresie, innymi problemami, takimi jak: demokracja obywatelska czy partycypacyjna, polityka bezpieczeństwa – w szeroko rozumianym zakresie.

Dotychczas opublikowałem 3 monografie autorskie, 63 publikacje w periodykach naukowych i pracach zbiorowych.

4. Omówienie działalności popularyzatorskiej i społecznej

Oprócz prowadzenia badań naukowych zajmuję się także popularyzowaniem wiedzy o polskim ruchu ludowym, europejskich partiach i organizacjach chłopskich. Głównie działania te prowadzę w oparciu o Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego. Polegają one na organizacji spotkań, konferencji poświęconych osobom, wydarzeniom, instytucjom. W ich trakcie zazwyczaj wygłaszane są 1 – 3 referaty wprowadzające i prowadzona jest szeroka dyskusja nad omawianym problemem. Często wykorzystywane są wystawy edukacyjne lub prezentacje multimedialne przeze mnie wykonane. Corocznie biorę udział w kilkunastu takich działaniach.

Jestem także wieloletnim członkiem dwóch towarzystw naukowych: Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego (LTN-K) oraz Siedleckiego Towarzystwa Naukowego (STN). Prócz działalności naukowej towarzystwa te prowadzą również działalność społeczną i popularyzatorską. W LTN-K od wielu lat pełnię funkcję sekretarza Zarządu Głównego, a w STN od grudnia 2013 r. funkcję sekretarza Sądu Koleżeńskiego. Moja działalność społeczna polega na animacji imprez o charakterze spotkań nauki i kultury ze zwykłymi ludźmi. Przykładem takich działań są: festyny ludowe – łowicki i kurpiowski, organizowane w Warszawie, których celem jest popularyzacja polskich tradycji regionalnych; Kiermasze

Naukowo-Kulturalne Spotkania – których do tej pory udało się zorganizować cztery edycje. Na trzy uzyskano dotacje z środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego – w latach 2009, 2010, 2011.

W ramach działalności LTN-K staramy się pozyskiwać fundusze na wydanie publikacji naukowych. W ostatnich latach udało się pozyskać fundusze na realizację zadania publicznego „Wydanie publikacji książkowej pod tytułem „Od Wojewódzkiej Orkiestry Symfonicznej do Filharmonii” będącej monografią Kieleckiej Orkiestry Symfonicznej opracowanej w ramach rozprawy doktorskiej Joanny Szejnabis-Zdyb pod kierunkiem dr hab. Prof. UJK Stefana Pastuszki” określonego w umowie nr 15/EDU/2011.

LTN-K zorganizowało także projekt „Warsztaty artystyczne” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji, wdrażanego przez Mazowiecką Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych. Projekt realizowany był w okresie czerwiec-październik 2010 r. zgodnie z umową nr POKL.07.03.00-14-074/09-00. Byłem koordynatorem i jednym z wykonawców projektu. Celem projektu było kształcenie młodzieży i osób dorosłych z obszarów wiejskich powiatu otwockiego w kierunku nabywania wiedzy i umiejętności w organizacji i prowadzeniu zajęć plastycznych i artystycznych w ośrodkach kultury.

Moja działalność społeczna zyskała uznanie w postaci desygnowania mnie do rad programowych Telewizji Polskiej. Od stycznia 2012 r. jestem członkiem Rady Programowej TVP Oddział w Białymstoku.

Od grudnia 2013 r. jestem także członkiem założycielem i skarbnikiem Zarządu Polskiego Towarzystwa Nauk o Bezpieczeństwie.

